	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 1 от 8

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ПЛЕВЕН
ФАКУЛТЕТ “ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ”

ОДОБРЯВАМ:
Декан на ФОЗ:
(проф. д-р С. Янкуловска, д.м.н.)

ВЛИЗА В СИЛА
ОТ УЧЕБНАТА 2020/2021 Г.

УЧЕБНА ПРОГРАМА
ПО
“СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА”

ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНО-КВАЛИФИКАЦИОННА СТЕПЕН
“МАГИСТЪР” ПО РЕДА НА ЧЛ. 3 (АЛ. 2 И 3) ОТ ЕДИ-2006

СПЕЦИАЛНОСТ:
“УПРАВЛЕНИЕ НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ”

ЗАДОЧНО ОБУЧЕНИЕ

ПЛЕВЕН
2020 г.

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 2 от 8

По единни държавни изисквания - задължителна

По учебен план на МУ - Плевен: задължителна

Учебен семестър: Трети

Хорариум: 30 часа: 30 ч. лекции

Кредити: 4

Преподаватели:

Проф. д-р Силвия Александрова-Янкуловска, дмн, магистър по медицина, магистър по биоетика, доктор на медицинските науки, професор по социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията

1. АНОТАЦИЯ:

Обучението на студентите-магистри има за основна цел да усъвършенства и задълбочи познанията в областта на съвременната социална медицина и да изгради трайни умения за самостоятелен анализ и оценка на общественото здраве.

Учебното съдържание е обособено в няколко раздела:

- Същност на социално-медицинския подход и приложението му в практиката на здравните грижи;
- Демографски подходи за оценка на общественото здраве;
- Заболяемостта като измерител на общественото здраве; Структура и функциониране на здравните системи;
- Здравна реформа и организация на здравеопазването в РБългария.

Обучението е свързано с всички дисциплини с отношение към анализа и управлението на процесите и явленията на общественото здраве: базира се на познания от епидемиологията на здравето и биостатистика, а е необходимо като основа за по-доброто разбиране на стратегиите за промоция на здравето, хигиена и екология на здравното заведение, здравна икономика, здравен мениджмънт и др.

2. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ:

Основен очакван резултат от обучението по Социална медицина е изграждането на стабилна познавателна основа и практически умения за самостоятелен анализ и оценка на общественото здраве и прилагането на социално-медицинския подход и перспектива при планиране и реализирането на здравните грижи на индивидуално и групово ниво. Важен резултат е и познаването на принципите на изграждане, функциониране и оценка на здравната система и нейните основни структурни елементи, което ще подпомогне управленческите дейности, осъществявани от магистрите в ежедневната им работа. В резултат от систематичния курс по социална медицина студентите ще изградят професионални умения за определяне здравните потребности на населението и за правилен избор на подходящи организационни дейности и интервенции за тяхното удовлетворяване.

Обучението по социална медицина трябва да постигне следните **задачи**:

- Да познават същността на социалната медицина като наука и основните и приноси като единствена наука за общественото здраве;
- Да умеят самостоятелно да прилагат социално-медицинския подход и да съставят история на заболяването на индивидуални пациенти, с определяне влиянието на

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 3 от 8

социалните фактори върху здравето и болестта и предлагане на подходящи мерки за медико-социална терапия, рехабилитация и профилактика;

- Да познават същността на понятието обществено здраве и основните видове измерители за неговата оценка;
- Да знаят основните принципи на организация и функциониране на здравните системи и основните критерии за оценка на ефективността на съвременната здравна система;
- Да познават ключовите стратегии за постигане на основната социална цел на СЗО и правителствата – развитие на първична здравна помощ и промоция на здравето;
- Да знаят основната цел, принципи, задачи и законодателните основи на реформата на здравеопазването в РБългария;
- Да познават структурата, организацията и измерителите за оценка на дейността на основните подсистеми на здравната служба в РБългария;
- Да знаят основните цели, задачи, организация и функциониране на здравните заведения, оказващи медицинска и здравна помощ на женското и детско население и лицата над 65-годишна възраст.
- Да умеят самостоятелно да изчисляват и интерпретират демографските индикатори, индикаторите за заболяемост и болестност и за физическо развитие като оперативни измерители на популационното здраве;
- Да умеят самостоятелно въз основа на анализ на общественото здраве да определят здравните потребности на населението и да предлагат подходящи организационни дейности и интервенции за тяхното удовлетворяване;
- Да умеят самостоятелно с помощта на подходящи измерители да оценяват дейността на лечебните заведения за първична здравна помощ и болнична помощ и да предлагат адекватни организационни мерки за нейното подобряване.

3. ФОРМИ НА ОБУЧЕНИЕ:

- лекции

4. МЕТОДИ НА ОБУЧЕНИЕ:

- лекционно изложение
- групови практически задачи
- дискусии
- анализ на готова статистическа информация

Лекционното изложение е основен метод за даване на нови знания по учебната дисциплина. Те се водят с целия курс/поток студенти и се осигуряват от презентационни, пълнотекстови и други нагледни материали. Презентационните материали се представят чрез видеопроектори в лекционни зали. Чрез лекционните занятия се разясняват основните понятия в социалната медицина, въвеждат се основните термини и ключовите положения на изучаване на демографските процеси, здравните системи и техните структурни елементи. В лекционния курс се разглежда също спецификата на медико-социалните проблеми на отделни групи от населението.

Груповите практически задачи дават възможност за непосредствено приложение на индикаторите за изучаване и оценка на демографските процеси и заболяемостта последвани от обща **дискусия**. Широко се застъпва и работата с **готова статистическа информация** за нивото и тенденциите на общественото здраве в Европейския регион и очертаване на тенденциите на различията между развити и развиващи се страни.

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 4 от 8

5. ТЕМАТИЧНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНИЯ МАТЕРИАЛ

№	ТЕМАТИЧЕН ПЛАН НА ЛЕКЦИИТЕ ПО „СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА“	Часо ве
1.	Социалната медицина като наука – определение, предмет, задачи, методи.	2
2.	Социални фактори на здравето. Социално-медицински подход.	1
3.	Обществено здраве. Демографски показатели за статика.	3
4.	Медико-социални аспекти на раждаемостта.	2
5.	Медико-социални аспекти на общата смъртност.	2
6.	Медико-социални аспекти на детската смъртност. СППЖ.	3
7.	Заболяемостта като измерител на общественото здраве. DALYs.	3
8.	Епидемиология на социално-значимите заболявания.	2
9.	Здравната система като социална система.	2
10.	Международно здравно сътрудничество.	2
11.	Дейност на главните подсистеми на здравната служба.	2
12.	Основни положения в дейността на главните подсистеми на здравната служба.	3
13.	Медико-социални проблеми на приоритетни групи от населението.	3
	ОБЩО ЛЕКЦИИ	30

6. ТЕЗИСИ НА ЛЕКЦИИТЕ ПО „СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА“

- Социалната медицина като наука. Понятие за здраве и болест. (2 ч. лекция).** Възникване и развитие на социалната медицина като научна дисциплина - предмет, структура, връзка с други дисциплини, задачи и методи. Определения за здраве и болест. Спектър на здравето.
- Социални фактори на здравето. Социално-медицински подход – същност и приложение. (1 ч. лекция).** Социалните фактори – същност, класификация. Същност на социално-медицинския подход. Определяне на индивидуалните медико-социални проблеми на пациентите в отделните области и предложения за социална терапия, социална рехабилитация и социална профилактика.
- Обществено здраве - определение и основни индикатори. Демографски показатели за статика. Медико-социални аспекти на демографското стареене. (3 ч. лекция).** Обществено и групово здраве. Индикатори за оценка на общественото здраве и оценка на познавателната им стойност. Същност и класификация на демографските показатели. Демографски показатели за статика. Възрастова структура на населението. Популяционно застаряване на населението и неговите медико-социални последици.
- Медико-социални аспекти на раждаемостта - определения на основните понятия, тенденции в света и у нас. (2 ч. лекция).** Демографска динамика на населението - механично и естествено движение. Определение на основните понятия за характеристика на

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 5 от 8

раждаемостта като явление – живородено дете, раждаемост, обща плодовитост, повъзrastова плодовитост, сумарна плодовитост, бруто и нето коефициент за възпроизводство. Тенденции на раждаемостта в света и в България.

5. **Медико-социални аспекти на общата смъртност - определения на основните понятия, тенденции в света и у нас. (2 ч. лекция).** Определение на основните понятия за характеристика на общата смъртност – брутен показател за смъртност, повъзrastова смъртност, смъртност по причини, стандартизирани показатели за смъртност. Структура на причините за умирация в развити и развиващи се страни. Тенденции на общата смъртност по света и в България. Смъртност в активна възраст.
6. **Медико-социални аспекти на детската смъртност и средната продължителност на предстоящия живот. (3 ч. лекция).** Детска смъртност - определение, общ показател за детска смъртност, възrastово-специфични показатели. Скали за оценка. Характеристика и тенденции на детската смъртност под 5-годишна възраст в отделните страни и региони. Сравнителна характеристика на структурата на причините за умирация до 1 г. възраст в развити и развиващи се страни. Детската смъртност в България. Средна продължителност на предстоящия живот - определение, характеристики, тенденции по света и у нас. Нови измерители на продължителността на живот в добро здраве (HALE, DALE, QALE).
7. **Заболяемостта като измерител на общественото здраве. Измерване на тежестта на заболяванията – DALYs. (3 ч. лекция).** Значение на заболяемостта като измерител на общественото здраве. Основни понятия – заболяемост, периодна болестност, моментна болестност, айсберт на заболяемостта. Международна класификация на болестите - IX и X ревизия. Източници и методи за изучаване на заболяемостта. Измерване тежестта на заболяванията – DALYs.
8. **Епидемиология на социалнозначимите заболявания. Рискови фактори и рискова констелация на българското население. (2 ч. лекция).** Тенденции на заболяемостта в света и в България. Социално-значими заболявания - критерии и съдържания на понятието. Рисковите фактори. Програми за изучаване и профилактика на хроничните неинфекциозни заболявания. Рискова констелация на българското население.
9. **Здравната система като социална система. Здравна политика - същност и приоритети в развитите страни. Типология на здравните системи. (2 ч. лекция).** Фундаментални цели и функции, еволюция на здравните системи. Концепция на СЗО за оценка на дейността на здравните системи. Здравна служба - определение, фактори за развитието, функции, организационни принципи. Класификация на здравните заведения в България. Здравни органи - нива на управление, видове, управленчески цикъл. Определение за здравна политика, структура, цели, елементи. Формиране на здравната политика. Нива на здравната политика. Здравна стратегия и здравен мениджмънт. Основни тенденции и приоритети на здравната политика в развитите страни. Критерии за характеристика на моделите на здравните системи. Система на държавен монополизъм, система на ограничен естатизъм, система на либерален плурализъм.
10. **Международно здравно сътрудничество. СЗО и стратегията “Здраве за всички” (2 ч. лекция).** Историческо развитие на международното здравно сътрудничество. Принципи и форми на международно здравно сътрудничество. СЗО – принципи, цели и основни задачи, структура и ръководни органи. Същност на стратегията “Здраве за всички”, основни постижения и нерешени проблеми до 2000 г. Глобална стратегия “Здраве за всички през 21-ви век” – принципи и цели.
11. **Основни положения в дейността на главните подсистеми на здравната служба. Първична здравна помощ. (2 ч. лекция).** Концепция на СЗО за първичната здравна помощ. Определение и същност на първичните здравни грижи.. Първичните здравни грижи като

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 6 от 8

основен критерий за развитието на националните здравни системи. Основни характеристики, тенденции и трудности на реформата в първичната здравна помощ в България.

12. **Основни положения в дейността на главните подсистеми на здравната служба. Болнична помощ помощ. (3 ч. лекция).** Болнична помощ – потребности, мисия, цел и статут на болницата, видове болнични заведения, структура и функции на болницата, условия и ред за оказване на болнична помощ, пациентът в болницата. Оценка на дейността на стационара – количествени и качествени индикатори. Съвременни форми на рационално използване на легловия фонд. Основни насоки на реформата на болничната помощ в България. Клинични пътеки. Акредитация на болничните заведения.
13. **Медико-социално проблеми и здравно обслужване на приоритетни групи от населението. (3 ч. лекция).** Значимост и същност на охраната на майчинството и детството. Основни медико-социални проблеми на майчинството и здравето на жените. Организация на извънболничната и болнична акушеро-гинекологична помощ. Роля на медицинските специалисти в процеса на грижи за бременните и родилките. Медико-социални проблеми в различните периоди на детството. Организация на извънболничната и болнична педиатрична помощ. Задачи на общопрактикуващия лекар и медицинските специалисти в процеса на грижи за децата до 18-годишна възраст. Основни медико-социални проблеми на стария човек – физическо функциониране, психично здраве, потребление на здравна помощ, основни здравни и социални потребности. Принципи на организация на здравната помощ за старите хора.

7. МЕТОДИ ЗА КОНТРОЛ:

7.1. ТЕКУЩ КОНТРОЛ:

Не се предвижда оценъчен метод за текущ контрол по дисциплината. **Присъствието на предвидените по учебния план лекции, съгласно Чл. 92, ал. 1, т. 1 от Правилник за устройството и дейността на Медицински университет – Плевен и Чл. 19, ал. 1 от Правилник за организацията на учебния процес в МУ – Плевен е задължително и е основание за заверка на семестъра** по учебната дисциплина от страна на преподавателите.

7.2. ЗАКЛЮЧИТЕЛЕН КОНТРОЛ:

Заключителният контрол на получените знания по дисциплината се осъществява на базата на **писмен изпит под формата на тест**. Тестът се състои от 30 въпроса. За успешно преминаване студентът трябва да даде минимум 60% верни отговори. Всеки верен отговор над поставената бариера носи по 0,25 към оценката.

Крайната оценка е по шестобалната система и се закръглява до цяла единица и се вписва в учебната документация.

8. СИСТЕМА ЗА НАБИРАНЕ НА КРЕДИТИ:

Общият брой кредити за дисциплината Социална медицина при студентите-магистри по УЗГ е определен от учебния план и е 4 кредита (120 кредитни точки). Разпределението им за аудиторна заетост и извънаудиторна заетост на студентите става въз основа на спецификата на дисциплината и според изискванията на Университетската система за набиране и трансфер на кредити и е както следва:

От аудиторна заетост – 2,0 кр.

От извънаудиторна заетост и подготовка за изпит – 2,0 кр.

Кредитите се признават след успешно полагане на изпит.

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 7 от 8

9. ИЗПИТЕН КОНСПЕКТ:

1. Социалната медицина като наука - предмет, задачи, структура и методи.
2. Здраве и болест. Социални фактори на здравето - същност и класификация. Социално-медицински подход в дейността на здравния работник.
3. Обществено здраве - определение, основни показатели и характеристика на познавателната им стойност.
4. Демографски показатели за статика. Възрастова структура на населението. Медико-социални аспекти на застаряването на населението.
5. Медико-социални аспекти на раждаемостта - основни понятия, скала за оценка. Показатели за възпроизводството на населението.
6. Тенденции на раждаемостта в България и другите региони и страни.
7. Медико-социални аспекти на общата смъртност - основни понятия, оценка, същност на стандартизираните показатели за смъртност.
8. Тенденции на общата смъртност в отделните страни и региони. Тенденции на общата смъртността в България. Смъртност в активна възраст. Тенденции на смъртността от социално-значими заболявания.
9. Медико-социални проблеми на детската смъртност - определение на основните понятия, скали за оценка.
10. Тенденции на детската смъртност и на смъртността до 5-г. в различните страни и региони. Тенденции на детската смъртност в България.
11. Средна продължителност на предстоящия живот - определение, таблици за смъртност. Тенденции и медико-социални проблеми на СППЖ в света и в България.
12. Заболяемостта като измерител на общественото здраве - определение на основните понятия. Източници и методи за изучаване на заболяемостта. Международна класификация на болестите (МКБ) - значение, принципи на изграждане, структура на X ревизия на МКБ.
13. Структура и динамика на общата заболяемост и болестност в България. Тенденции на заболяемостта в света. Измерване на тежестта на заболяванията – DALYs.
14. Заболяемост с временна нетрудоспособност (ЗВН) - определение, подходи за изучаване, показатели за оценка.
15. Социалнозначими заболявания - критерии и съдържание на понятието. Рискови фактори - класификация.
16. Рискови фактори и рискова констелация на българското население.
17. Здравната система като социална система - определение и характеристика от гледна точка на системния подход, фундаментални цели и функции.
18. Здравна служба - определение, фактори, функции и организационни принципи на здравната служба.
19. Здравна политика. Нива на здравна политика и здравни органи. Тенденции и приоритети на здравната политика в развитите страни.
20. Типология на здравните системи. Система на държавния монополизъм. Система на либералния плурализъм. Система на ограничения естатизъм.
21. Първична здравна помощ - концепцията на СЗО. Първичната здравна помощ в България.
22. Болнична помощ - мисия, цел и статут на болницата. Видове болнични заведения, структура и функции на болницата. Пациентът в болницата.
23. Условия и ред за оказване на болнична помощ. Взаимоотношения на болницата с НЗОК и РЗОК. Показатели за оценка на дейността на стационара. Рационално използване на

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
		Издание: П
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 8 от 8

легловия фонд.

24. Медико-социални проблеми на майчинството и здравето на жените. Организация на акушеро-гинекологичната помощ. Национална приоритетна програма за майчино здравеопазване.
25. Медико-социални проблеми на детството. Организация на педиатричната помощ. Национална приоритетна програма за детско здравеопазване.
26. Медико-социални проблеми на старите хора. Международен план за действие по проблемите на възрастните хора. Организация на здравната помощ за старите хора у нас.

10. ПРЕПОРЪЧВАНА ЛИТЕРАТУРА.

1. Грънчарова Г., С. Александрова-Янкуловска. СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА /учебник/. Издателски център на МУ-Плевен, 2017, 2018.
2. Лекционен курс.

11. АВТОР НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА:

Проф. д-р С. Александрова-Янкуловска, дмн